

prokene. Sterk
beeren bestaat
eens, dat in
eemige vrij
vrijdende
toont. Over
aanleiding

ord van dank
raat, en deelt
Bestuur in ge
Heemstra met
Tot lid der
eldelijk beheer
teiss.
de aangelegen
sorgen vergade
mp met dank

ERING.

jk nog dichter
stuur was bij
ak van onze
nte verdingen.
tiarsel weer
n 103 zingen,
te telegram aan

Koningin

Het Loos.
Onderwijs
slag, te 's Gra
n het 25-jarig
teit bijeen, be
nbedigende hui
et Haar Huis

ERVELD,

Voorsitter.

toeluchtingen
telegram

aan Prof. Dr.
de Feestrede;
n waarvan we
nen volstaan.
an Prinsier
oedzakelijkheid
e hogeschool,
onderwijs van
le wel in naam
ervangen door
stenschap, gaf
langer wachten
te Universiteit.
de grondslagen
de eigenlijke
en Dr. F. L.
is zijn trouwe
van hen, die
den, nog over
an Marie; van
78 werd opge
A. Groshede;
de volle 25-
r S. J. Scetia.
meesten gestor
s nog in dat
en, dat in het
1905, bedraagt
e lijst van dit

grondslag der
leid geleed, in
fit gebieken is
werkkring zij
tudeerden, ge

n en buiten-
1885 het hos-
ro jaren lang
heeft gestaan.
versiteit, in 't
leeraren, wier
n 12 bedraagt,

nschappelijken
ering te bren-
het onderwijs
op de weten-
sofessoren ge-
der gepromot-
toe deze rede
reitoriale rede-
gehouden zijn.
andere onder-
allende weten-
e eigenaardige
in het licht
het heden en
de thans gel-
werk van den

ingin overeen-
verwacht wor-
an de gestelde
wijzing geko-
periode aan,
dief volwassen,
versiteiten zal
de bijzondere
en uitoefenen.
lichtingen op-
den grondslag
te rechten,
Zij zal met
semd kunnen

van dank en
op eene of
te Vereeniging
ereformeerden
staande de
den, om met
eden.

tusschen de
e wetenschap
en geloovigen
r zijn rede,
rd de Hoog-
dankt.

deze middag-
onen aanblik.
laats de H.H.
oren, een uit-
en strengte
vas de stoffage
een zangkoor
oofde ten ge-
volhardende
le was het te
eren het plan
te brengen

Schoonderbeek
de directie
e nemen, wat
eds edels zou
treft, bestond
Marie, Van
Ingeweten en
en, Schainck,

*Tromp de Ruitler, Monnik, Padt, Haust en
Van den Bosch* vormden met dit gemes-
geenschap een uitnemend koor, dat tot groote
voldoening van de vergadering enkele zang-
nummers ten gehore bracht, die een veelzijdig
en krachtig applaus verwierven.

Toen de zang geëindigd was werd het woord
gegeven aan den oudsten hoogleraar, Prof.
Dr. F. L. Rutgers, die, toen hij opstond, met
grote hartelijkheid door de vergadering werd
begroet.

De spreker verontschuldigde zich er over dat,
wat hij nu ten gehore zou brengen, niet halen
kon bij wat het zangkoor had geschonken;
maar een enkel woord in deze feestrede te spreken
was hem toch wel aangenaam. Het zou een woord
zijn dat zeer paradoos zou schijnen. Toen de zoo
zeer betreunde uitslag van de Juni stembus
was geworden, heeft menigien ongewijfeld
met het oog op dit samenijn gelacht: „dat
zal een gedrukte vergadering worden”, en nu
is het sprekers bedoeling om te betogen, dat
juist de historie van de pas doorstreden ver-
kleinsingscampagne de feestelijke stemming van
dit samenijn verhoogt. Want immers, als er iets
in dezen strijd is gebleken, dan wel dit, dat
onze tegenpartij ten volle de groote en belang-
rijke betekenis van onze Vrije Universiteit
doorzet en erkent. Reeds eenmaal werd onze
Universiteit bij een Kerkelijke beweging op den
voorgond gesteld, 't geen ook zeker niet ten
onrechte geschiedde, in zoover onze beginselen
daarbij de voorname drijkracht waren; thans
is zij ook bij den strijd op Staatkundig gebied
bijzonder betrokken geworden, en was de op-
positie er vooral op uit, haar zooveel mogelijk
ten onder te houden; straks zal op Sociaal ge-
bied haar wel weer dezelfde betekenis worden
toegekend. Het mag waarlijk wel gezegd worden,
met het oog op de houding der tegenstanders,
dat zij aanvankelijk reeds aan haar doel heeft
beantwoord.

Maar niet alleen door de houding van hen,
die ons tegenstaan, is die betekenis duidelijk
uitgekomen, ook onder ons is de behoefte aan
den arbeid onder Universiteit duidelijker aan
het licht gekomen. In de zware staatkundige
worsteling wordt aan haar voorlichting hoe
langer hoe meer behoefte gevoeld; zij moet
vormen en opleiden de officieren, die ons leger
ook op staatkundig gebied zullen aanvoeren.
Ligt daarin niet een prikkel tot nieuwe krach-
ontwikkeling? Is dat niet een oorzaak van ge-
paste vreugde? De storm, die over onze Stichting
woedde, heeft haar wortelen verder in den bodem
doen indringen; de gedachte moet onze feest-
stemming verhoogen. o, Onze Universiteit kan
nog tot groote dingen worden geroepen, indien
wij maar kleine gedachten van onszelf hebben
en groote gedachten van den Heere. Toen Spr.
met Dr. Kuypert correspondeerde over de op-
richting van deze Hogeschool en door som-
migen de gedachte was uitgesproken, dat de
poging wel eens zou kunnen mislukken, schreef
Dr. Kuypert hem te dien aanzien: „het werk
zal niet mislukken, als wij persoonlijk maar
bereid zijn erbij onder te gaan”. Dat is het
geheim van onze kracht; we moeten er des-
noode persoonlijk bij willen ondergaan. En nu,
ziende op de groote zegeningen, die de Heere
schonk, kan spreker eindigen met het: „Ver-
blijft u in den Heere te allen tijde”, „dankt
God in alle”, „wie roemt, roemt in den Heere”.

Het aangrijpende woord van den Hoogleraar
werd niet alleen met hartelijke instemming aan-
gehoord, maar ook met levendige toeluchting
begroet.

Thans ontving Mr. Heemkerk het woord, die
als Curator behoefte gevoelde om dank te
brengen voor al wat door de Vrije Universiteit
was verricht. Haar Stichting was een onder-
neming van ongemeen belang, die onder den
zegen Gods door de heerlijke pogingen van onze
voormannen is gelaagd. Naar het woord van
Dr. Kuypert waren ze bereid onder te gaan,
maat ondergegaan zijn ze niet; zij hebben nu
al die lange jaren den roem van onze Hoog-
school gehandhaafd. Het is spreker een behoefte
hier een woord van warme hulde en dank te
brengen aan Dr. Kuypert (applaus) voor al wat
hij aan en voor onze Hoogschool gedaan
heeft, die hij diende met de machtige talenten,
waarover God hem te beschikken gaf. Maar
niet alleen Dr. Kuypert verdient den dank van
ons hart, zijn mede-stichter, Dr. Rutgers niet
minder. Hij theoloog en jurist beide, een man
van strenge wetenschap, maar zoo vriendelijk
van hart, blijve nog lang de *vere nobis* van
onzen kring.

Aan nog een Hoogleraar denkt spreker in
dit uur, die mede 25 jaar aan de Universiteit
verbonden was, en schier al dien tijd alleen
een faculteit droeg, Prof. Fabius; een scherp-
zinnig jurist van hoog gehalte, een kenner van
Groot als geen ander; ook hem zij in dit uur
een woord van dank gebracht. En al behoort
Prof. Wolter niet tot de Hoogleraren, die
reeds een kwart eeuw arbeiden, zijn naam mag
in dit verband niet worden verzwegen. Hij die
de zorgen voor de faculteit der Letterkunde te
dragen had vond nog tijd en gelegenheid een
volledig Gymnasium op te richten en te be-
sturen. Wat al dank zij wij dezen mannen
schuldig.

De strijd is zwaar geweest; de tegenpartij
heeft niet minder dan God den Heere gedaagd
voor den rechterstoel der Rede; men heeft schier
alles aangedurd; maar nooit heeft men ook
maar twijfel durven uitspreken over de weten-
schappelijke waarde onzer Hoogleraren.

Onze taak is en blijft plaats te zoeken voor
het Christelijk leven; en daarbij zal veel wor-
den gevergd van onze ijver en toewijding. Maar
we zijn niet zonder goeden moed, want we
staan op goeden grond. Neen, wij zullen nu
niet leven door de kracht van den toegekenden
spiritus civilitatis, we zullen zoo leven, dat wij
toonen daarop het ezelijk recht te bezitten.

Spreken we over onze Universiteit, dan den-
ken we vanzelf aan hare leerlingen. Het heeft
spreker diep geprield, dat men onze Hoog-
school de beschuldiging voor de voeten wierp,
dat ze haar leerlingen niet tot zelfstandig den-
kende mannen zou vormen. Geen beschuldi-
ging is minder waar. Wat we van onze stu-
denten begeren is juist, dat ze wandelen zullen
als mannen met een wel gevestigde en goed-
gegronde overtuiging, die ze zich op het pad
der wetenschap hebben verworven. Onze stu-
denten kunnen zoo alleen steunpilaren worden
der waarheid; steunpilaren voor het Christen-
dom; zoo alleen zullen ze het grootsche werk
voltooien, dat hun vaderen in de kracht Gods
hebben aangevangen.

Ten slotte brengt spreker dank aan H.H.
Directeuren, die de taak hebben niet alleen de
Vereeniging te beheren, maar die bij onze
Stichting als het ware de vertegenwoordigers
van het volk zijn. Hun taak is geen gemakke-
lijke, maar die wordt verlicht door de liefde en
het vertrouwen waarmee zij op de schouders
van Directeuren is gelegd. Voor die taak stroom-
en telkens nieuwe kracht toe van God den
Heere, die hen en hun werk zegene, zoodat

ook van hen het getuigenis worde afgelegd:
Niet te vergeefs gearbeid.

Herhaalde malen was de rede van Mr.
Heemkerk door warme toeluchting afgebroken;
aan het slot betuigde de vergadering opnieuw
herhaaldelijke instemming met het gesprokene.

De Voorzitter bracht Mr. Heemkerk dank
voor het door hem gesprokene, en de aanwe-
zenden voor hun tegenwoordigheid en betoonde
belangstelling, waarna Prof. Rutgers deze feest-
vergadering met dankgebed sloot.

En hiermee was de 25e Jaarvergadering ge-
eindigd; daarna volgde nog een gemeenschap-
pelijke maaltijd, waaraan niet minder dan 200
personen deelnamen. Dat was ook een feestdijk;
de toon die er heerechte was alles behalve ge-
drukt; veel goede wenschen werden nog uitgespro-
ken; de traditionele heidronk aan H. M. de
Koningin werd uitgebracht, en met het zingen
van het „Wilhelmus” door de aanzittenden
begroet.

In het kort, er was geestdrift, er was bezie-
ling; ze hebben trouwens den ganschen dag
niet ontbroken.

En nu gaan we onder nieuw omstandigheden,
een nieuwe periode van arbeid tegen; van arbeid
voor ons Nederlandsche volk, dat in de jongste
weken zoo grof werd misleid.

Wat zal de toekomst brengen? Op die vraag geeft
het verleden reeds voor een goed deel antwoord.
Wie had durven denken dat we, na 25 jaar, zoo ver
zouden gekomen zijn? Dat is te danken aan
den vruchtbaar makenden zegen Gods, die niet
van ons geweken is, en niet wijken zal van
het jongere geslacht, dat in de voetstappen der
ouden wandelt en reeds voor een deel tot dezen
heerlijken arbeid is ingegaan. Wij zullen
ons opmaken en bouwen; vaak in de eene
hand het zwaard in de andere den troffel; en
God van den hemel zal het ons doen gelukken.

Officiële Berichten

Kort verslag van de vergadering der
Particuliere Synode van Noord
Brabant en Limburg, van 14 Juni
1905 te Breda gehouden.

Morgen zitting.

Art. 1. De praeses der roepende kerk, Dr.
A. J. Mulder van Klundert, opent de vergade-
ring, laat zingen Psalm 105 : 3, leest Eph.
4 : 1 tot 17 en gaat voor in gebed.

Art. 2. De credentiebrief van onder-
zoekt door Dr. J. A. Goedbloed en Dr. J. C.
de Moor. De samenstelling der Synode is aldus:
Classis Almkerk: D. D. G. J. D. Aalders, J.
A. Goedbloed en J. Ozinga; oud. A. Oost en
W. N. de Leeuw (secundus).

Classis 's Bosch: D. D. H. J. Binnema, J. van
Haeringen en J. M. Mulder; oud. G. Brander-
horst, A. Nieuwenhuijzen en H. Schreuders.
Classis Klundert: D. D. Dr. J. C. de Moor,
A. J. Mulder en E. Zwiers; oud. P. K. van
Boon, L. Punt en K. Dane (secundus).

Ouderling Van Oord (classis Almkerk) is
door plotselinge ongesteldheid verhinderd aan-
wezig te zijn en zijn secundus te waarschuwen,
doch zal zoo mogelijk nog komen.

Art. 3. Het moderamen wordt gekozen en
aldus samengesteld:

Da. A. J. Mulder, praeses; Dr. J. C. de Moor,
assessor; Dr. J. M. Mulder, 1ste scriba; Da. E.
Zwiers, 2de scriba.

Art. 4. De scriba der vorige Synode, Dr. Van
Haeringen, leest de notulen der vergadering van
1904, die goedgekeurd worden.

Art. 5. *Ingekomen stukken*. 1. de commissie
tot het nazien van de rekening van den pen-
ningmeester der Inwendige Zending rapporteert,
dat deze in orde is bevonden; 2. deputaten voor
Inw. Zending berichten, dat hunne rapporteurs
op deze Synode zullen zijn: Dr. Goris en oud.
Van Drimmelen; 3. een verzoek van Da. E. Th.
P. v. A. wordt wederom toegestaan; 4. eene
mededeeling van de classis Klundert inzake
eenige provisionele benoemingen; 5. een ver-
zoek van de redactie van den *Bode* om als
officieel orgaan te worden erkend, wordt toe-
gestaan; 6. de concept-regeling voor de Inw.
Zending met begeleidende schrijven van depu-
taten, zal later behandeld worden; 7. schrijven
van deputaten der Generale Kas naar art. 13
D. K. O., of voor onze provincie uit deze kas
hulp noodig is, zal ontkennend beantwoord
worden.

Art. 6. *Rapporten*. 1. Namens deputaten ad
examina rapporteert Dr. Van Haeringen, dat
alleen het examen van den cand. Hagenbeek
(classis Klundert) door deputaten behoefte
te worden bijgewoond; 2. Namens deputaten voor
hulpbch. kerken rapporteert Br. Punt: ontvangen
is f 393.70 1/2, uitgegeven f 92.00 1/2; 3. namens
deputaten naar art. 13 D. K. O. rapporteert
Da. J. M. Mulder: ontvangen is f 1080.10, uitge-
geven f 1080; 4. namens deputaten voor Inw.
Zending rapporteert Da. Goris. De voorstellen
der deputaten inzake Rosendaal en den *Bode*
worden aangenomen. De praeses dankt depu-
taten voor den door hen verrichten arbeid,
evenzoo den penningmeester, Br. Van Drim-
melen, die rapporteert f 4826.39 ontvangen en
f 4137.51 1/2 uitgegeven te hebben; 5. de pro-
vinciale Quaestor, oud. W. N. de Leeuw, rap-
porteert f 655 ontvangen en f 658.65 1/2 uitge-
geven te hebben en wordt met dankbetuiging
gedischargeerd; 6. de archiefbewarende kerk
's-Hertogenbosch rapporteert, dat alle stukken
in orde zijn en de aanvraag om nog ontbre-
kende stukken geen resultaat heeft gehad. Naar
aanleiding dezer laatste mededeeling wordt na
discussie besloten, dat de classes door de
archiefbewarende kerk zullen aangeschreven
worden.

Middagzitting.

Art. 7. De praeses laat zingen Psalm 25 : 2
en heet oud. Van Oord welkom ter vergadering.
Art. 8. De vergadering gaat in comité en stelt
de notulen der vergadering in comité van 1904
vast.

Art. 9. De commissie tot het nazien der
bescheiden bij de verschillende financiële
rapporten deelen mede, dat alles in orde is
bevonden.

Art. 10. Tot afgevaardigden naar de Generale
Synode worden gekozen:

Primus: Dr. J. C. de Moor, te Breda; Da. J.
A. Goedbloed, te Nieuwendijk; oud. A. C. van
Drimmelen, te Klundert; oud. A. Oost, te
Meeuwen.

Secundus: Dr. J. van Haeringen, te Genderen;
Da. A. J. Mulder, te Klundert; oud. H. Schreuders,
te Veen; oud. L. Punt, te Klundert.

Art. 11. De classis Klundert neemt haar ver-
zoek om steun uit de kas voor hulpbehoevende
kerken terug, om formele redenen.

Art. 12. In zake den arbeid der *zending*
onder de Heidenen besluit de prov. Synode te
adviseeren, dat het voorloopig gewenscht is de
Heidenzending niet anders te steunen dan door
bijdragen aan de Generale kas.

Art. 13. Inzake *Helmond* besluit de Synode,
a. De Binnema vrijheid te geven ook dit jaar
zijn diensten aan Helmond te verleenen; b. den
steun aan Helmond en Helenvaen met f 25
te verhoogen; c. deputaten voor den Evang.
arbeid te machtigen zich in contact te stellen
met den kerkeraad van Helmond, ten einde de
eventueel door dezen te beroepen dienaar des
Woords tegen vergoeding hem helpe in den ar-
beid der Evangelisatie.

Art. 14. Inzake *Heidenen* adviseert de Synode
der kerken, zoo mogelijk hunnen dienaar des
Woords weder een Zondag af te staan.

Art. 15. De *Concept-regeling* voor de Inwen-
dige Zending wordt aangenomen, benevens de
twee amendementen der classis Klundert. De
praeses dankt de deputaten voor den door hen
verrichtten arbeid.

Avondzitting.

Art. 16. Br. Dane en Punt zijn met verlof
der vergadering vertrokken; Br. van Drimmelen
neemt als secundus zitting.

Art. 17. *Benoeemingen*. Curator Theol. school:
Da. W. Bosch, sec. Da. J. van Haeringen.
Generale kas voor hulpbch. kerken: Dr. J. M.
Mulder, sec. Da. E. Zwiers. Prov. Deput. Art. 13
D. K. O.: Dr. L. G. Goris, J. M. Mulder, oud.
W. N. de Leeuw, Deput. ad examina: D. D.
J. M. Mulder, J. van Haeringen, J. A. Goedbloed,
Dr. J. C. de Moor, A. J. Mulder.

Deputaten voor den Evangelisatiearbeid: D.
D. W. Bosch, A. P. Lanting, J. M. Mulder, J.
van Haeringen, L. G. Goris, Dr. J. C. de Moor.
Oud.: W. N. de Leeuw, H. Schreuders, K. Dane.
Prov. Deputaten voor hulpbch. kerken: oud.
J. Maria, A. Oost, C. van Wijnen.

Provinciale Quaestor: oud. W. N. de Leeuw,
sec. B. Koekkoek Pz. Archief bewarende kerk:
's-Hertogenbosch.

Art. 18. Thans komen de voorstellen voor de
Generale Synode aan de orde.

a. Overgenomen wordt het voorstel der cl.
Klundert: het Kerkblad worde opgeheven.

b. Het voorstel der classis Klundert tot wij-
ziging van het huwelijksformulier wordt niet
overgenomen noch doorgevoerd.

c. Inzake het rapport tot revisie D. K. O.
referert de part. Synode zich aan het oordeel
der Generale Synode, en draagt de afgevaar-
digden op te letten op de besluiten door de
classes in dezen genomen.

d. Inzake het concept voor de zending onder
de Joden oordeelt de part. Synode, dat het
voorstel van Dep. aanbeveling verdient, doch
adviseert, dat de arbeid van den colporteur ook
aan de plaatselijke vereenigingen ten goede
kome.

e. Inzake het rapport Art. 13 D. K. O. neemt
de prov. Synode het voorstel der classis Alm-
kerk over, dat strekt tot verwerping van het
voorgestelde en nieuwe regeling in den geest
eener Generale Kas.

f. Inzake art. 36 belijdenis wordt (nadat
enkele broeders de vergadering met verlof van
den praeses hebben verlaten) besloten de Synode
te adviseeren, niet in de belijdenis zelve te wij-
zigen, doch door eene nadere verklaring aan
het gravamen te gloei te komen.

Art. 19. De verkiezingen vinden plaats. Be-
sloten wordt de reiskosten te brengen ten be-
zware der provinciale kas.

Art. 20. De volgende vergadering zal in de
eerste helft van Juni 1906 te Almkerk gehouden
worden, en door deze kerk worden samenge-
roepen.

Art. 21. Na de rondvraag, waarbij de assessor
den praeses dankt voor zijn leiding, sluit de
praeses de vergadering, en eindigt Da. Ozinga,
nadat Psalm 72 : 11 gezongen is, met dankgebed.
Op last en met goedkeuring der Synode:
Dr. J. C. de Moor, assessor.

Generale Synode te Utrecht.

De Gereformeerde Kerk van Utrecht, in 1902
aangevoerd door de eerstevoorzitter Generale Synode
van de Gereformeerde Kerken in Neder-
land sal in te roepen, brengt door dezen ter
kennis van die Kerken, dat de Generale Synode
deszes jaars D. V. zal gehouden worden in de
Oosterkerk (Malliebaan) te Utrecht en dat hare
zittingen zullen aanvangen op *Dinsdag, 22 Aug.*
des voormiddags te tien ure en dat zij zal
worden voorafgegaan door eene *ure des gebeds*
op *Maandag 21 Augustus* des avonds te half
8 ure in de *Westerkerk* (Catharijnekade), waar-
in de WelEerw. heer H. Hoekstra, bedienaar
des Woords bij de Gereformeerde Kerk te
Arnhem (B), hooft voor te gaan.

Namens de Synodale Kerk,

M. VAN MINNEN,
P. J. W. KLAARHAMEL.

Utrecht, 10 Juli 1905.

Generale Synode te Utrecht.

De Kerkeraad der Synodale Kerk verzoekt
dringend *voor of uiterlijk op Woensdag a.s.*
(19 dez.) te mogen ontvangen opgave van de
namen der Rapporteurs van de onderscheidene
rapporten, voortsvoor die hem nog niet zijn
medegedeeld.

De rapporten, welke deze Synode heeft te
ontvangen, zijn de navolgende:

1. Van Deputaten voor de correspondentie
met de Hooze Overheid;
2. Van Deputaten voor advies inzake het
ingediend gravamen tegen Artikel 36 der Ge-
loofsbelijdenis der Nederlandsche Gereformeerde
Kerken;
3. Van Deputaten voor de correspondentie
met de buitenlandsche Kerken;
4. Van Deputaten voor de zending onder de
Heidenen en Mohammedanen;
5. Van Deputaten om te examineeren naar
Art. 4 der Zendingen-orde;
6. Van Deputaten voor de Zending onder de
Joden;
7. Van diezelfde Deputaten een Concept-
Regeling voor den arbeid der Zending onder
de Joden;
8. Van Deputaten voor de Generale Kas voor
Emeriti predikanten, Predikantsweduwen en
weezen;
9. Van Deputaten voor advies inzake een
nieuwe regeling van de verzorging van Emeriti
Predikanten;
10. Van Deputaten Curatoren der Theologische
School;
11. Van Deputaten voor 't geval van 't ont-
staan van een vacature onder de Hoogleraren
aan de Theologische School;
12. Van Deputaten tot oefening van het ver-
band met de Theologische Faculteit der Vrije
Universiteit;
13. Van Deputaten voor 't ontwerpen: a van
eene revisie van enkele artikelen der Kerken-
orde — en b. van eene betere regeling van de
samenvoeging der classes in particuliere Synoden;
14. Van Deputaten voor eene nieuwe regeling
van den omslag der Synodale Kerken;
15. Van Deputaten voor de zaak te Haarlem;
16. Van Deputaten voor de zaak te Beek-
bergen;
17. Van Deputaten voor de zaak te Enschede,

18. Van Deputaten voor de zaak te Sliedrecht;
19. Van Deputaten voor de zaak te Kornhorn;
20. Van Deputaten voor de Algemeene kas
voor hulpbehoevende Kerken;
21. Van Deputaten voor hulp aan catechiseer-
meesters en oefenaars, door de actie van 1886
in moeilijkheid geraakt;
22. Van de Classe 's-Gravenhage voor 't uit-
schrijven van een Bededag of Bidstond; — en
in zake de Kerken te Batavia en Soerabaja;
23. Van de Archiefbewarende Kerk;
24. Van de Synodale Kerk;
25. Van Deputaten voor het Kerkblad;
26. Van het Moderamen der Generale Synode
van Arnhem (zie art. 217 der Acta der Gene-
rale Synode van Arnhem).

Voorzover deze rapporten niet reeds zijn
ingekomen (n.l. die genoemd sub. 2, 7, 9, 12,
13a en b, 14, 19, 23) verzoekt de Kerkeraad,
die, zoo spoedig de aard der opdracht hun
vaststelling toelaat, te mogen ontvangen.

Alle stukken voor de Synode s. v. p. te adres-
seeren aan 't adres van den laatstonder
geteekende (Schoolstraat 7).

Namens den Kerkeraad voornoemd,

M. VAN MINNEN,
P. J. W. KLAARHAMEL.

Utrecht, 10 Juli 1905.

Buitenland.

Frankrijk. Scheiding van kerk en staat.

Nogmaals moeten wij op dit onderwerp terug-
komen. De Franse kamer van afgevaardigden
is van oordeel, dat het vraagstuk van scheiding
van kerk en staat niet afgedaan is wanneer de
staat zegt: ik hef het concordaat op en ken
voortaan geen kerk meer. Neen, de staat moet
de kerk, al krijgt zij ook geen cent meer uit
de staatskas, onder zijne voogdij hebben. Men
zoekt dit nu te bereiken door art. 4 van de
voorgestelde wet ten deele krachteloos te maken
door de toevoeging van een nieuw artikel. In
art. 4 wordt verklaard, dat de cultus vereen-
gingen welke de kerkgebouwen en kerkelijke
goederen moeten beheeren, door den bisschop
of door eene synode moeten erkend worden.
Hierdoor wordt uitgemaakt, dat als een groot
deel eener Roomsche kerk tot het Protestantisme
overging, de goederen en gebouwen toch voor
de Roomschen moesten blijven, en was ook
beslist, dat de staat het zeggenschap over het
bezit der goederen niet wenscht te bezitten,
maar dat wilde overlaten aan de hiërarchie of
aan de kerkelijke vergadering, als het Pro-
testantsche kerken gold. Dit was eene erken-
ning van het recht der kerk; immers kunnen
wij niet vergeen dat de Franse socialisten en
radicalen zullen verstaan wat het recht der
plaatselijke kerk is.

Doch dit was dezen heeren kennelijk te veel.
Zij namen daarom een 6de artikel aan, waarin
bepaald wordt, dat wanneer het na een jaar
betwist wordt, dat een cultusvereeniging het
recht zou bezitten om het kerkegoed te bestu-
ren, en anderen aanspraak op het bezit van het
kerkegoed zouden laten gelden, de zaak door
den staatsraad zal worden beslist. In plaats dat
men, wanneer er geschil komt over het goed der
kerk, de beslissing overlaat aan den gewonen
rechter, zoo moet nu een staatslichaam daarover
te zeggen hebben. Daarmede is de staat ge-
machtigd om in kerkelijke zaken te heerschen.
En daardoor is het recht van schisma of afschei-
ding, dat men eerst wilde afsnijden, nu weer
door een achterdeur binnengelaten. Men hoopt,
dat een deel van de Roomsche priesters zich
van Rome zal losmaken om gemeenten, die niet
onder het pausdom staan, te stichten. Zulke ge-
meenten zouden dan, als het door den staatsraad
goedgevonden werd, en dit zal wel het geval zijn
onder de tegenwoordige regering, het kerkegoed
kunnen verkrijgen.

Het is te denken, dat het wetsontwerp tot
scheiding van kerk en staat, door de Roomsche-
gezinden in en buiten de Kamer van afgevaar-
digden steeds meer bestreden wordt. Daarvoor
is te meer oorzaak, als men weet dat art. 5
de kerkelijke goederen, die voor de armen bestemd
waren, aan het beheer der cultusvereenigingen
ontrekt om ze door de overheid te laten be-
heeren. Dit is ergelijk. Niet minder ergelijk
moet het genoemd worden, dat in hetzelfde
artikel bepaald wordt, dat alle fondsen, die
dienden voor het onderhoud van de vrije ker-
kelijke scholen, gebruikt zullen worden voor de
Godsdienstlooze staatschool!

Wat hebben wij in Nederland nog te wach-
ten, wanneer radicalen en socialistische meerder-
heid worden in onze volksvertegenwoordiging?

Zuid-Afrika. Protest tegen het Vrij staatsrecht „vergelijk”

Hoewel tot onse diepe smart de commissie
uit de Ned. Gf. kerken door „het vergelijk”
met de Engelsche regering getroffen, de Hol-
landsche Gereformeerde scholen, van de kerken
uitgaande, in Engelsche handen heeft doen
overgaan, is er in dezen droeven stand van zaken
toch een lichtpunt. Het is namelijk gebleken
dat nog ettelijke predikanten niet in „het ver-
gelijk” berusten kunnen. Deze hielden eene
bijeenkomst, waar ten opzichte van „het ver-
gelijk” eenige besluiten werden genomen, die
niet van belang ontbloot zijn, daar deze predi-
kanten eene commissie vormden, door Gerefor-
meerde gemeenten in den voormaligen Vrijstaat
benoemd, om haar in zake de school te dienen
van advies. In de *Vrijstaat*, een Vrijstaatsblad,
vindt men die besluiten vermeld.

De commissie van predikanten keurde het
vergelijk af, omdat het:

1. het beginsel „de vrees des Heeren”, niet
op den voorgond heeft gesteld;
2. het beginsel van centralisatie heeft aange-
nomen;
3. de rechten van schoolcommissies zoodanig
heeft beperkt, dat ten slotte alle beheer berust
in de handen der regering;
4. de rechten van onze taal niet ten